Vught

Raadsinformatiebrief

Datum	6 juni 2023
Onderwerp	Tussenbalans Lokaal Solidariteit Fonds
Zaaknummer	
Documentnr.	

Inleiding

In 2022 waren de energielasten exorbitant hoog. De verwachting was dat veel inwoners, verenigingen en ondernemers deze lasten niet zouden kunnen dragen en acuut in de problemen zouden komen.

In de begroting 2023 is een Fonds Lokale Solidariteit (hierna te noemen: 'noodfonds') opgenomen ter grootte van € 500.000. Dit noodfonds is een vangnet voor burgers die door de stijgende energieprijzen en de inflatie in de problemen komen. Middels een amendement is dit bedrag verhoogd met € 500.000 tot € 1.000.000. Dit extra bedrag is bedoeld als vangnet voor verenigingen en sociaal culturele instellingen, die aantoonbaar in de problemen komen door de stijgende energieprijzen en inflatie. Daarnaast is er een motie aangenomen om ook lokale ondernemers die aantoonbaar in de problemen komen door de stijgende energieprijzen en inflatie onder het bereik van het noodfonds te laten vallen.

We zijn eind 2022 gestart met het voorbereiden van de regelingen voor de diverse doelgroepen. Dat bleek echter complexer dan vooraf gedacht en onze regelgeving is daar niet op toegerust. Ter overbrugging zijn wel bestaande regelingen ingezet. Tegelijkertijd zijn we door de tijd ingehaald door nieuwe regelingen van het Rijk waar een deel van de doelgroepen vervolgens een beroep op kon doen. Deze zijn voorliggend op dit noodfonds. Dat vroeg telkens om herijking. De noodzaak/behoefte blijkt achteraf gelukkig mee te vallen op basis van de signalen die wij en partners in het armoedenetwerk hebben ontvangen.

Inspanningen

Na het aannemen van de begroting is er direct een werkgroep aan de gang gegaan om te inventariseren hoe we het noodfonds in kunnen richten. De werkgroep bestaat uit medewerkers van financiën, economie, medewerkers van Wegwijs+ (uitkeringen, schuldhulpverlening en ondernemersschuldhulpverlening), juridische zaken, duurzaamheid, schuldhulpverlening, cultuur en sport. Er is meteen geïnventariseerd bij de verenigingen en maatschappelijke organisaties om te achterhalen of er problemen waren en zo ja hoe groot. Ook zijn verenigingen gewezen op de mogelijke regelingen die al werden aangeboden door het rijk of die in de loop van de maanden werden ontwikkeld. Uit deze contacten bleek dat er veel onzeker was en er veel dreigende kosten waren, maar dat deze gelukkig meevielen in de praktijk. De medewerkers van Wegwijs+ hebben tegelijkertijd in de gaten gehouden of er extra energiekosten gerelateerde aanvragen werden gedaan voor steun door inwoners of ondernemers. Dit viel gelukkig erg mee en waar nodig bleek het bestaande instrumentarium voldoende om maatwerk te verlenen. In het netwerk tegen armoede is het lokale energiefonds opgericht en heeft de gemeente meegeholpen om dit in te richten en om dit bekend te maken. Daarnaast is er door medewerkers gemonitord welke landelijke maatregelen er zijn ingevoerd en of en zo ja, hoe groot de problematiek onder de inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke instellingen is. Regelingen die mogelijk voor verenigingen interessant waren zijn ook gedeeld. De afgelopen tijd is er gewerkt aan een rechtmatige en doelmatige vangnetregeling. Uitgangspunt van deze regeling is dat dit een

vangnetregeling moet zijn en er dus geen andere voorliggende voorzieningen beschikbaar zijn. Daarnaast is een uitgangspunt dat dit op zeer korte termijn uit te voeren moest zijn. Ook is er contact geweest met collega gemeenten hoe zij de ondersteuning hebben ingericht. Gekeken is hoe zij hun noodfondsen hebben ingericht en hoe zij binnen de participatie wet kaders hebben aangepast. Dit gebeurde bij deze gemeenten vaak met maatwerk binnen de participatiewet (wat de medewerkers van Wegwijs+ altijd doen in geval van nood), leningen of via bestaande noodfondsen die al geborgd waren in hun bestaande subsidierelaties.

Dit bleken ook fondsen die risico's met zich mee zouden brengen wat betreft rechtmatigheid en die veel tijd zou vragen om in te richten en waarbij ook de inzet van partners nodig zou zijn. Gegeven de ervaringen van andere gemeenten, die ook constateerden dat er weinig gebruik van werd gemaakt, is hier geen passende oplossing uit naar voren gekomen die op korte termijn voor de gemeente Vught uitvoerbaar zou kunnen zijn.

Er is (nog) geen rechtmatige grondslag gevonden om op korte termijn de middelen zo te verdelen zonder het risico dat inwoners, ondernemers of de gemeente de middelen terug moeten betalen. Nieuwe noodfondsen inrichten kost tijd om juridisch goed te regelen en om te overleggen met partners. Ook een eigen noodfonds opzetten om geld te verstrekken wordt belemmerd door wet en regelgeving. Omdat het rijk in de loop der maanden steeds is gekomen met nieuwe regelingen verschoof ook regelmatig de doelgroep van de regeling omdat er steeds werd voorzien in een nieuwe voorliggende voorziening kwamen die als vangnet dienden.

Daarom is het, anders dan wij u in januari berichten in de beantwoording van de vragen van de SP, tot op heden door de wisselende rijksregelingen en belemmeringen in de wet nog niet gelukt om een goede regeling te maken die ook juridisch sluitend is. In de tussentijd hebben wij steeds gezocht naar een oplossing die wel kon en zijn wij vergeten u tussentijds op de hoogte te stellen van de onmogelijkheden van de oplossingen die wij steeds dachten te hebben gevonden.

Rijksmaatregelen
De nationale en internationale overheden hebben in de aanpak de 'energiecrisis' een serie maatregelen getroffen om de kostenstijging van energie voor inwoners, het maatschappelijk middenveld en ondernemers te beperken of deels te compenseren. Het is ook eigenlijk dat de rijksoverheid dit doet, omdat maatregelen snel tot inkomenspolitiek of tot staatssteun gerekend kunnen worden en daarmee onrechtmatig zouden kunnen zijn. Dit is minder van toepassing als ze generiek (lees nationaal) worden getroffen. Er zijn door het Rijk maatregelen getroffen voor ondernemers, stichtingen en verenigingen én inwoners.

Voorbeelden hiervan zijn:
- voor inwoners het Tijdelijk Noodfonds Energie (uitgevoerd door de energiebedrijven), de eenmalige bijdragen in de energierekening van november en december 2022 en het prijsplafond.
- voor bedrijven en maatschappelijke organisaties (waaronder sport- en cultuurverenigingen) de Tegemoetkoming Energiekosten energie-intensief mkb (TEK)
- Voor sportverenigingen is er sinds 29 mei 2023 de regeling Specifieke uitkering noodfonds energie amateursportverenigingen (SPUK NEAS)

Daarnaast zijn er door het rijk ook andere maatregelen getroffen om de gestegen prijzen te compenseren. Er is tweemaal € 190 korting verleend op de energierekening in november en december 2022, er is een energieprijsplafond ingesteld en bovendien is het minimumloon verhoogd (en daaraan gekoppeld de uitkeringen).

Vught

Als gemeente Vught hebben wij ook mede uitvoering gegeven aan deze maatregelen. Hierbij kunt u denken aan de uitvoering van de eenmalige energietoeslag:

- De Regeling eenmalige energietoeslag gemeente Vught is gekomen voor huishoudens en studenten tot 120% bijstandsnorm een bedrag van € 1.800,00.
- Daarnaast hebben wij een verrekensystematiek ingebouwd zodat ook hogeren inkomens in aanmerking komen voor een bijdrage.
- Wij hebben deze regeling in aanvulling op het rijksbeleid extra uitgebreid met studenten.

Er zijn sinds 2022 930 huishoudens geweest die gebruik hebben gemaakt van de energietoeslag (waarvan ongeveer 380 automatisch zijn toegekend). Ondertussen hebben 10 huishoudens met een hoger inkomen gebruik gemaakt van de regeling op basis van de verrekensystematiek. Voor deze regeling is gemeente gecompenseerd en hiervoor behoefde geen lokale middelen ingezet te worden.

Signalen en ervaringen van het afgelopen half jaar

Wij hebben hierbij voorlopig de voorzichtige conclusie dat de noodzaak om op zeer korte termijn een noodfonds in te richten (en daarmee het risico te lopen dat we niet op de juiste rechtmatige en doelmatige gronden doen) er vooralsnog niet is. Dat baseren wij op de volgende signalen.

- Op bestaande fondsen van 'Wij omarmen' en het 'sociaal fonds' is niet massaal een beroep gedaan. Zij hebben ook nog voldoende middelen in hun bezit om deze ondersteuning te leveren indien nodig.
- De medewerkers van Wegwijs+ constateren dat er in de afgelopen maanden eigenlijk geen energiekosten gerelateerde aanvragen worden gedaan voor steun door inwoners of ondernemers.
- Navraag bij verenigingen en stichtingen leert dat er wel sprake is van gestegen energiekosten, maar niet dat dit tot aantoonbare problemen heeft geleid en dat de maatregelen van het rijk de pijn lijken te verzachten.

Wat gaan we nu doen?

De absolute noodzaak aan een extra lokaal vangnet, dat voldoet aan de voorwaarden die de raad aan een Lokaal Solidariteitsfonds heeft meegegeven lijkt daarmee op zeer korte termijn niet meer aanwezig. Dit neemt niet weg dat dit alsnog zo zou kunnen zijn of worden. TEK aanvragen kunnen worden afgewezen en komende winter kunnen er weer prijsstijgingen plaatsvinden. Daarom monitoren wij in onze organisatie in de volle breedte of alsnog er een vraag komt naar ondersteuning vanwege gestegen energiekosten. Vooralsnog zetten wij in op de bestaande regelingen en het instrumentarium van de bijzondere bijstand en de regeling die vanuit de BBZ mogelijk zijn en passen wij waar nodig maatwerk toe. De coronacrisis en de energiecrisis hebben ons wel geleerd dat we als gemeenten over de mogelijkheid willen beschikken om op korte termijn snel middelen beschikbaar te kunnen stellen aan inwoners en ondernemers. Voor verenigingen en stichtingen is het mogelijk om binnen de bestaande regelingen incidentele subsidies te verlenen, maar voor ondernemers en inwoners is dit praktisch onmogelijk. Daarom willen we op korte termijn in beleidsstukken zoals het armoede- en het subsidiebeleid het instrumentarium ontwikkelen waarmee we bij een dergelijke crisis wel snel kunnen schakelen indien nodig. Dit geeft ons de gelegenheid om de regelingen rechtmatig en doelmatig in te richten en de juiste afspraken te kunnen maken met partners.

Vught

Burgemeester en wethouders van Vught,

de secretaris,	de burgemeester,
W.F.F. Keijzers	R.J. van de Mortel